

Hur har genomförandet av LOV påverkat företagsetableringen?

Tillväxtverkets publikationer

finns att beställa eller ladda ner som pdf på tillvaxtverket.se/publikationer. Där finns även material som gavs ut av Nutek

© Tillväxtverket

Stockholm, oktober 2012

Info 0468

För ytterligare information, kontakta:

Susanna Johansson, Tillväxtverket

Telefon, växel 08-681 91 00

susanna.johansson@tillvaxtverket.se

eller

Lars Bager-Sjögren, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Telefon 010-4474472

lars.bager-sjogren@tillvaxtanlys.se

Förord

Myndigheterna Tillväxtanalys och Tillväxtverket har regeringens uppdrag att följa och bedöma utvecklingen av entreprenörskap inom vård och omsorg samt sprida kunskaper kring detta.

Myndigheterna har organiserat arbetet i programmet *Kunskapsutveckling om entreprenörskap inom vård och omsorg*.

I ett antal kommuner har man initierat valfrihetssystem inom hemtjänst men enbart attraherat ett mindre antal privata utförare att etablera sig. Myndigheterna har gett Sweco i uppdrag att undersöka vilka faktorer som kan ligga bakom frånvaron av privata utförare av hemtjänst.

Rapporten har skrivits av Sweco på uppdrag av programmet *Kunskapsutveckling om entreprenörskap inom vård och omsorg*. Vi vill här passa på att tacka alla som deltagit i intervjuer och bidragit med material till rapporten.

Innehåll

1 Inledning	5
1.1 Lagen om valfrihet	5
1.2 Uppdraget, metod och urval	5
2 LOV inom hemtjänsten	7
3 Faktorer som kan påverka etableringen av LOV-företag	8
4 Implementering av LOV – sex fallstudier	10
4.1 Sunne	10
4.2 Trosa	12
4.3 Vingåker	14
4.4 Tranås	16
4.5 Tjörn	18
4.6 Ljusdal	19
5 Faktorer som påverkar etableringen av LOV-företag	22
5.1 Sammanfattande bedömning	24
Bilaga 1.	
Sammanställning av kommuner som genomfört LOV	26

1 Inledning

1.1 Lagen om valfrihet

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) infördes januari 2009 och har i huvudsak tillämpats inom äldreomsorgen och primärvården. Lagen är även tillämplig inom socialtjänsten, delar av hälso- och sjukvården samt arbetsmarknaden.

I ett valfrihetssystem enligt LOV ges samtliga utförare som uppfyller de krav som ställs i förfrågningsunderlaget möjlighet att bedriva verksamhet med ersättning från kommunen. Samtliga godkända leverantörer ska ha samma villkor. Det gäller såväl kvalitetskrav som ersättningsbelopp. En utförare kan när som helst ansöka om godkännande i ett valfrihetssystem. Till skillnad från en upphandling enligt LOU finns ingen gräns för hur många aktörer kommunen kan sluta avtal med. För invånarna innebär det att de får rätt att välja omsorgsgivare inom valfrihetssystemet.

Det är frivilligt för kommunerna att införa LOV och kommunerna har valt olika modeller för sina valfrihetssystem. Systemet har införts inom totalt 23 tjänsteområden, men omfattningen skiljer sig åt mellan kommunerna. Det område som flest kommuner infört systemet inom är *hemtjänst*, följt av *ledsagning*, *avlösning* och *daglig verksamhet LSS*.

1.2 Uppdraget, metod och urval

Myndigheterna Tillväxtanalys och Tillväxtverket har regeringens uppdrag att följa och bedöma utvecklingen av mångfald och entreprenörskap i samband med införandet av LOV och införandet av vårdval.

Myndigheterna ska beskriva hur branschen utvecklas, vilka företagen är, hinder och möjligheter som företagen upplever samt hur beslutsfattare kan verka för en förnyelse i sektorn. Målgruppen för programmet är beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå som arbetar med vård- och omsorgsfrågor, konkurrensutsättning och näringslivsutveckling. I detta arbete genomför myndigheterna kunskapsframtagning och kunskapsspridning.

Syftet med denna studie är att undersöka om kommunerna har genomfört reformen på olika sätt, och om detta i sin tur har påverkat möjligheterna för privata företag att etablera sig på marknaden. I uppdraget ingick att göra ett urval av kommuner som liknar varandra

i storlek, har olika politisk majoritet vid genomförandet av valfrihet inom hemtjänst och som har olika antal leverantörer. Sweco har valt ut sex mindre kommuner. Orsaken till att det blev kommuner med liten befolkningsmängd är att antalet leverantörer varierar dem emellan oavsett hur länge kommunen har tillämpat LOV. Det finns visserligen exempel på större kommuner som inte har några godkända leverantörer, men gemensamt för dessa är att reformen nyligen har genomförts. Intervjuer har genomförts med ansvariga tjänstemän i kommunerna och förfrågningsunderlagen har studerats.

I bilaga 1 finns en sammanställning över de kommuner som i praktiken har genomfört LOV. Förfrågningsunderlaget finns publicerat på kommunernas webbplatser, liksom allmän information om valfriheten inom hemtjänsten. I bilagan redogörs också för hur många leverantörer, förutom kommunens egen hemtjänst, som har blivit godkända av respektive kommun. Kommunerna är rangordnade efter antalet invånare.

2 LOV inom hemtjänsten

Hemtjänst är samlingsnamnet för alla insatser som beviljas enskilda brukare enligt socialtjänstlagen (2001:453) i deras hem, och omfattar omvårdnad och insatser av servicekaraktär. Hemtjänst består vanligtvis av följande olika delar:

- personlig omvårdnad, exempelvis hjälp att tvätta sig, klä på och av sig, äta, och ledsagning till exempelvis läkare
- serviceinsatser, exempelvis hjälp med att handla, städa och tvätta
- matdistribution, exempelvis genom att någon kommer hem till brukaren med färdiglagad mat
- trygghetslarm för den som bor hemma och behöver kunna kalla på hjälp dygnet runt.

Utifrån lokala behov och prioriteringar har kommunerna valt olika modeller för vilka tjänster som ska omfattas av valfriheten. Det vanligaste är att brukaren kan välja utförare av servicetjänster, men många kommuner erbjuder valfrihet både för service- och omvårdnadstjänster samt i vissa fall även för hemsjukvård. Nattjour utförs i samtliga fall av kommunens hemtjänst.

Valfrihetssystemet innebär att den person som fått ett beslut om hemtjänst enligt socialtjänstlagen kan välja vem som ska utföra hemtjänsten. Man kan välja mellan kommunen och de privata företag som kommunen godkänner. Kommunen har satt upp ett antal krav som måste uppfyllas och samma krav gäller för både kommunen och de privata företagen.

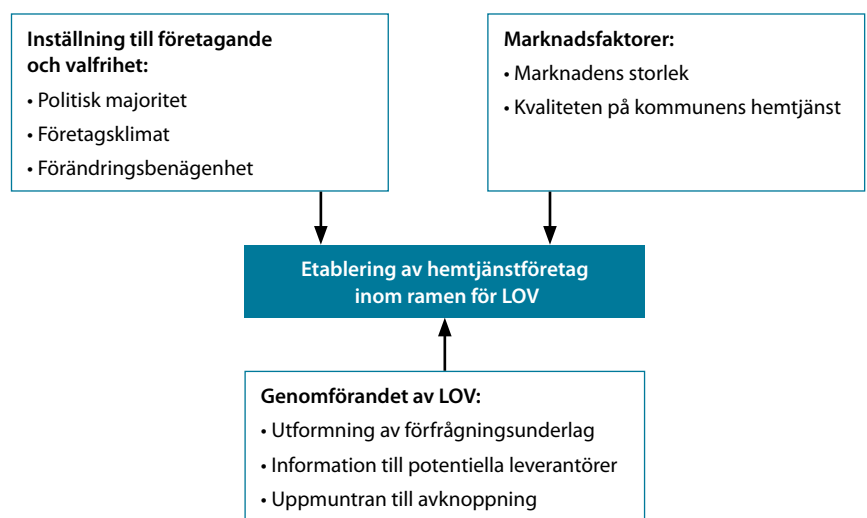
När brukaren får ett biståndsbeslut informerar biståndshandläggaren om vilka utförare brukaren kan välja mellan. Information om utförarna finns i tryckta kataloger och på kommunens webbplats.

De privata utförarna har rätt att erbjuda tilläggstjänster för icke biståndsbedömda insatser. Om tilläggstjänster erbjuds ska detta framgå av ansökan om att bli utförare. Med tilläggstjänster avses dels sådana tjänster som ingår i biståndsbeslutet, men där brukaren vill utöka volymen eller antalet tillfällen jämfört med biståndsbeslutet, dels sådana tjänster som inte ingår i biståndsbeslutet. Överenskommelse om tilläggstjänster sker mellan utförare och brukare. Beställaren (kommunen) har inget ansvar för dessa tjänster.

3 Faktorer som kan påverka etableringen av LOV-företag

Det finns flera faktorer som generellt påverkar förutsättningarna för företag att etablera sig på hemtjänstmarknaden. De faktorer som har identifierats sammanfattas i figur 1.

Figur 1 Faktorer som påverkar etableringen av hemtjänstföretag i kommunen

Attityder till valfrihet och företagande hos beslutsfattare, brukare, leverantörer och allmänhet påverkar benägenheten för hemtjänstföretag att etableras. Finns det en tradition av många små företag, en så kallad företaganda i kommunen, ett tydligt ställningstagande från politiskt håll att valfrihet är värdefullt och en allmän positiv inställning bland kommuninvånarna att valfrihet blir bättre för ”kunden”, kan det finnas en bra grogrund för företag att etablera sig inom hemtjänsten.

Marknadens storlek påverkar förutsättningarna, eftersom ett stort kundunderlag minskar riskerna med att starta och driva verksamhet. En ytterligare faktor kan vara hur de potentiella leverantörerna uppfattar möjligheten att ta marknadsandelar från kommunens hemtjänst. Det kan tänkas finnas ett samband mellan nivån på den upplevda kvaliteten på den kommunala hemtjänsten och benägenheten att välja andra alternativ.

Slutligen påverkar *genomförandet* av reformen förutsättningarna, till exempel hur mycket och på vilket sätt som kommunen har informerat potentiella leverantörer, brukare och den egna personalen. I vilken utsträckning kommunen har försökt anpassa villkoren, så att det ska kunna finnas förutsättningar för andra alternativ än den kommunala hemtjänsten, har också betydelse.

I kommande kapitel redogörs för sex fallstudier. Därefter avslutas rapporten med ett kapitel där slutsatser dras om vilka faktorer, som utifrån det empiriska underlaget, tycks ha påverkat etableringsbenägenheten mest och vilka faktorer som påverkat minst.

4 Implementering av LOV – sex fallstudier

4.1 Sunne

4.1.1 Om kommunen

Sunne ligger i Värmlands län, har 13 100 invånare och en yta på cirka 1 300 kvadratkilometer, dvs. det finns 10 invånare per kvadratkilometer. Angränsande kommuner är Torsby, Arvika, Kil, Forshaga, Munkfors och Hagfors. Från Sunne är det 6,5 mil till Karlstad. I centralorten bor 5 000 invånare. De större orterna i övrigt är Rottneros och kyrkbyarna Lysvik, Gräsmark, Västra Ämtervik och Östra Ämtervik.

Under innevarande mandatperiod styrs Sunne kommun av en borgerlig majoritet, liksom den gjorde under mandatperioden dessförinnan.

Näringslivet utgörs av många små och medelstora företag, där den grafiska branschen dominerar tillsammans med turist- och besöksnäringen samt jord- och skogsbruket. Enligt Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet ligger Sunne på 24:e plats i landet – Sunne har Värmlands bästa företagsklimat.

Enligt SCB:s index över nöjda medborgare (NMI) har äldreomsorgen i kommunen ett högre betyg än samtliga 115 kommuner som deltar i undersökningen (hösten 2011–våren 2012). Sunne hade också högre index (62) än jämförbara kommuner (51) i samma storleksklass (10 000–14 999 invånare).

4.1.2 Valfrihet i kommunen

Den 1 april 2011 införde Sunne kommun ett valfrihetssystem i hemtjänsten enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). LOV i kommunen omfattar

- service
- service och matdistribution
- omvårdnad inklusive delegerade sjukvårds- och rehabiliteringsinsatser.

Leverantören kan ansöka om att bli godkänd att utföra en eller flera av kategorierna ovan. Kommunen är uppdelad i geografiska områden och leverantörerna kan välja att arbeta i ett eller flera av dessa områden samt ange eventuellt kapacitetstak för sin verksamhet. Kapacitetstaket innebär att leverantören anger i ansökan det antal biståndsbedömda timmar som leverantören maximalt kan åta sig att utföra per

månad. De kompetenskrav som finns för omvårdnadstjänsterna är att den verksamhetsansvariga ska ha lägst godkänd utbildning som motsvarar omvårdnadsprogrammet och minst två års erfarenhet av liknande vårdarbete. Övrig personal bör ha utbildning som motsvarar omvårdnadsprogrammet eller annan adekvat kunskaps- eller erfarenhetsbakgrund.

Om brukaren har hemtjänstinsatser från kommunen sedan tidigare och inte gör något val kommer kommunens hemtjänst att fortsätta utföra tjänsterna. Om brukaren är en ”ny kund” och inte väljer utförare får brukaren hemtjänsten utförd av kommunen eller någon av de privata företag som kommunen har godkänt. Detta sker genom ett särskilt turordningssystem. Brukaren kan när som helst och oavsett anledning byta utförare. Om brukaren vill byta utförare kontaktar brukaren kommunens biståndshandläggare för att göra ett omval. Det tar 14 dagar att byta utförare.

Leverantören får ersättning för beviljad tid enligt kommunens ersättningsnivåer som baseras på biståndsbedömda insatser. Ersättningen ska täcka leverantörens samtliga kostnader för att utföra tjänsten, utges inte för utförd tid som överstiger den beviljade tiden och revideras en gång per år. Ersättningen för serviceinsatser i tätort respektive landsbygd är 298 respektive 325 kronor. Ersättningen för omvårdnad inklusive delegerade sjukvårds- och rehabiliteringsinsatser är 340 kronor per timme i tätort och 353 kronor per timme på landsbygden.

I samband med införandet av LOV inom hemtjänsten hade kommunen flera informationsträffar med företag. Kommunen anställde en projektledare för att genomföra reformen. Projektledaren tog fram material för LOV och genomförde flera informationsmöten, bland annat för att intressera företag att bli leverantörer. Kommunen genomförde också informationsmöten – tillsammans med näringslivsenheten – med personalen i den kommunala hemtjänsten för att intressera dem att starta företag inom ramen för LOV. Allmänhet och brukare informerades också om reformen.

Resultatet från dessa informationsinsatser blev ganska magert. Det var få potentiella hemtjänstföretagare som kom på informationsmötena och det var bara två företag – Liza Hemservice och Samhall – som senare lämnade in ansökningar om att få utföra servicetjänster, vilket också beviljades. Det var alltså inget företag som ansökte om att utföra tjänster inom personlig omvårdnad.

Till informationsmötet för den egna hemtjänstpersonalen i kommunen kom det några anställda och lyssnade på information, men ingen av dessa startade senare något företag.

Kommunens dominans inom hemtjänsten har inte på något sätt minskat genom att två företag gick in på denna marknad. Uppskattningsvis är det 250–300 personer i kommunen som får hemtjänst. Samhall har dock inte en enda kund – deras intresse för att arbeta med hemtjänst bedöms nu vara lågt. Liza Hemservice – som sålde

städtjänster även före LOV – har några kunder inom ramen för LOV. Kommunen har hand om resten av ”kundstocken”. Det bör nämnas att kommunen försökte underlätta etableringen av företag genom att dessa inte var tvungna att erbjuda tjänster i hela kommunen; företagen hade möjlighet – om de ville – att bara erbjuda tjänster inom vissa geografiskt avgränsade områden.

Vad är förklaringen till den låga etableringen av företag trots att det borde finnas en god grogrund i Sunne med tanke på att Sunne är en småföretagskommun med ett gott företagsklimat? Det kan finnas flera förklaringar till detta. Kommunen menar bl.a. att det tar tid att ändra värderingar i en landsbygdskommun som Sunne. Inga av grannkommuner har infört LOV, vilket begränsar den geografiska marknaden.

Det är också möjligt att medborgarnas nöjdhet med kommunens tjänster inom äldreomsorgen (se tidigare avsnitt) är så hög att det kan vara svårt för nya aktörer att skapa förtroende för sina tjänster. Kommunen har varit förskonad från ”vårdskandaler”. Ett allmänt mönster är ju att brukare bara byter om de är missnöjda med den omsorg som de får. De företag som träder in på marknaden har störst chans att få kunder som beviljas hemtjänst efter att reformen har trätt i kraft. Får företagen några kunder som är nöjda sprids ett gott rykte som kan komma att påverka nya kunder längre fram. Det tar således en viss tid innan kommunens monopol i praktiken börjar luckras upp.

En annan orsak till att få företag har valt att etablera sig kan vara att företagen är osäkra, till exempel över hur många kunder som man kan tänkas få. Man måste troligen redan bedriva annan verksamhet och sedan komplettera med hemtjänst inom LOV för att minska riskerna. Man bör också beakta att flera som skulle vara berättigade till hemtjänst i stället använder RUT-tjänster, eftersom detta blir billigare än att använda tjänster som erbjuds via kommunen, i alla fall om behovet är begränsat.

4.2 Trosa

4.2.1 Om kommunen

Trosa ligger i Södermanlands län och har 11 500 invånare på 210 kvadratkilometer, alltså en befolkningstäthet på 55 invånare per kvadratkilometer. Övriga tätorter i kommunen är Vagnhärad och Västerljung. Under sommarhalvåret ökar befolkningen väsentligt och besöksnäringen är ett viktigt inslag. I Trosa kommun finns i dag ett antal industrier etablerade. De största är Camfil (utvecklar och tillverkar luft- och filteringsutrustningar) och Trosa Tryckeri. Enligt Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet ligger Trosa på andra plats i landet.

Trosa tillhör de kommuner i Sverige med störst andel arbetande bland befolkningen i åldern 16–65 år (83 procent). Många av Trosas invånare arbetar i Nyköping, Södertälje och Stockholm. Avståndet till Stockholm är sju mil.

Sedan valet 2010 styr en borgerlig majoritet Trosa kommun för andra mandatperioden i följd.

4.2.2 Valfrihet i kommunen

I juli 2009 införde Trosa kommun valfrihetssystemet i hemtjänsten enligt LOV. Leverantören kan välja att erbjuda service- eller omvårdnadstjänster. Redan 2002, innan LOV trädde i kraft, hade Trosa infört kundval inom hemtjänsten. Efter ett politiskt maktskifte valde den nya majoriteten att avveckla kundvalet, men efter 2009 infördes kundvalet på nytt i kommunen enligt LOV.

Om brukaren inte vill välja utförare, så är det kommunen som utför hemtjänsten. Brukaren kan när som helst och oavsett anledning byta utförare. Om brukaren vill byta utförare kontaktar brukaren kommunens biståndshandläggare för att göra ett omval. Det tar 14 dagar att byta utförare.

Ersättningen till leverantörerna utgår för utförd och beviljad tid enligt kommunens självkostnad för individtid. Självkostnaden revideras årligen i kommunfullmäktige. OB-tillägg utgår enligt kommunals kollektivavtal plus SKL:s schablon för PO-påslag. Ersättningen ska täcka totala personalkostnader, fortbildning och rehabilitering för personal, kostnader för bilar och transporter samt mobiltelefoner. Kompensation för OH-kostnader och moms ingår även i ersättningen.

När valfrihet infördes för andra gången i kommunen bjöds både stora och små företag i vård- och servicesektorn in till dialogmöten om reformens process och förfrågningsunderlag. Det fanns ett stort intresse av att delta på mötena och företagen hade möjlighet att därefter, under processen, lämna förslag på villkoren och kraven för att bedriva verksamhet inom hemtjänsten. Mycket resurser lades också på att informera brukarna och allmänheten. Detta skedde i form av möten, en vård- och omsorgsdag samt artiklar i medierna.

För att underlätta för företag att etablera sig gjorde kommunen det möjligt för företagen att vara verksamma inom ett eller flera geografiska områden och företagen fick själva bestämma sitt kapacitetstak. Trosa kommun framhåller också att man, för att skapa så lika villkor som möjligt, anpassade kompetenskraven till kommunens egna.

Fem privata företag har valt att etablera sig i Trosa. Tre av dessa erbjuder enbart servicetjänster och två erbjuder både service- och omvårdnadstjänster. Av drygt 200 brukare i kommunen har nästan hälften valt privata företag som utförare av serviceinsatser. Däremot är det bara en liten grupp brukare, cirka 10 stycken, som har valt privata utförare för omvårdnadsinsatser.

Relativt många företag har etablerat sig i Trosa trots att hemtjänstmarknaden får betraktas som liten – endast 200 brukare. De privata företagen har dessutom en ansevärd andel av marknaden för service-

tjänsterna. Det finns angränsande kommuner, som Nykvarn och Nyköping, som också har infört LOV och några företag är verksamma även på dessa marknader.

En förklaring till att fler företag har etablerat sig och att dessa har fått kunder kan vara att kommuninvånarna har vant sig vid valfrihet. Kundval har funnits av och till i kommunen sedan 2002. Detta kan innebära att brukarna vågar välja andra alternativ än kommunen. Att ha andra utförare än den kommunala omsorgen känns inte främmande. Kommunen understryker också att kommunen har varit angelägen om att ha en nära dialog med företagen, dels under reformens genomförande men också fortlöpande, efter att denna trädde i kraft. Kommunen har sökt anpassa villkoren så att även små företag ska kunna vara verksamma i hemtjänsten. Exempel på sådana anpassningar är möjligheten att bara vara verksam i en del av kommunen och att företagen själva får avgöra sitt kapacitetstak.

Att brukarna är benägna att välja andra alternativ än egenregion för servicetjänster bör inte tolkas som att det generellt finns ett missnöje om äldreomsorgen i Trosa kommun. Tvärtom visar SCB:s index över nöjda medborgare (NMI) hösten 2010 och våren 2011 att äldreomsorgen i kommunen får ett högre index (64) än samtliga 128 kommuner (51) som deltar i undersökningen.

4.3 Vingåker

4.3.1 Om kommunen

Vingåker kommun i Södermanlands län har 8 800 invånare och en yta om 370 kvadratkilometer. Antalet invånare per kvadratkilometer är 24. Tätorten Vingåker ligger drygt 2 mil från Katrineholm. Av tradition har Vingåker haft mycket omfattande konfektionsindustri. Under 1990-talet flyttades och avvecklades stora delar av denna. Konfektionsindustrin upphörde helt 2005, då de sista delarna såldes till utlandet. Textilindustri är dock fortfarande kommunens största industri men numera i form av industritextil till bl.a. pappersbruk vilket produceras av två företag i Högsjö. Konfektionstraditionen förs idag vidare i det stora outletområdet i centrala Vingåker.

Vingåker har under hela 2000-talet styrts av en majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vingåker kommun placeras långt ner, nummer 201, i Svenskt Näringslivs rankning av kommuners företagsklimat.

4.3.2 Valfrihet i kommunen

Valfrihet enligt LOV infördes i kommunen i mars 2011. Valfrihetssystemet gäller för brukare av biståndsbedömda servicetjänster samt servicetjänster utan biståndsbedömning för invånare över 80 år. Biståndsbedömda servicetjänsterna omfattar städning, tvätt, klädvård och inköp.

För de kommuninnevånare som är 80 år och äldre erbjuds 8 service-timmar utan krav på biståndsbeslut. Timmarna debiteras enligt särskild taxa. De ”egna timmarna” är max åtta per hushåll och månad och omfattar serviceinsatser som brukaren kan välja mellan. De egna timmarna kan användas utifrån brukarens behov och önskemål och regleras genom en överenskommelse mellan leverantören och brukaren.

Ansökan om att bli antagen som leverantör kan omfatta en eller flera tjänster ur servicekatalogen och avgränsas till visst geografiskt område. Ansökan kan avse enbart Vingåkers tätort med en radie på 3 km eller hela kommunen eller annat geografiskt område. Leverantören kan också ange kapacitetstak i timmar.

De brukare som vid införandet av LOV redan har biståndsbedömda serviceinsatser genom kommunens hemtjänst behöver inte välja utförare om de inte vill. De ”nya” brukare som inte vill välja får leverantörer enligt en turordningslista.

De kompetenskrav som finns är att den som är verksamhetsansvarig för hemtjänst i form av service ska ha god kompetens för sina arbetsuppgifter. Personalen ska vara serviceinriktad samt ha utbildning och erfarenhet för att utföra uppdraget.

Brukaren betalar en avgift till Vingåkers kommun enligt en fastställd taxa för biståndsbedömda insatser respektive egna timmar. Underlaget utgörs av faktisk utförd tid enligt tidrapporten där såväl brukaren som leverantören har godkänt och signerat. Ersättningen ska täcka den tid som tillbringas tillsammans med brukaren i brukarens hem. Tid som går åt till exempelvis förflyttning och personalens kompetensutveckling (s.k. kringtid) ingår i den angivna timersättningen.

Inför reformen genomförde kommunen flera informationsmöten med städföretag för att informera om LOV och ta in synpunkter från näringslivet om hur villkoren skulle utformas. En synpunkt som framfördes från näringslivet och som kommunen senare tog hänsyn till var att differentiera ersättningen mellan service i tätorten och service till brukare som bor tre kilometer utanför Vingåker.

Kommunen genomförde också en träff med hemtjänstpersonalen där denna informerades om möjligheten att starta eget och vilka kurser som stod till buds. En handfull personer kom på detta möte. Ingen av dem var senare intresserad av att ta nästa steg för att bli egenföretagare. Ett viktigt led var också att hela tiden hålla personalen informerad om vad som var syftet med reformen och hur personalen förväntades förhålla sig till den. Det vill säga att vara neutral gentemot brukarna i diskussioner om reformen och privata alternativ.

I maj 2010 var det 126 personer som hade biståndsbedömd service. Det är ytterst få av dessa som har valt privata alternativ. Enligt uppgift från kommunen har de sex godkända leverantörerna cirka en brukare var.

Många brukare som bara behöver servicetjänster väljer att ta RUT-tjänster. Detta är ett lönsammare alternativ än biståndsbedömd hemtjänst. En annan tänkbar förklaring till att få väljer andra alternativ är att kommunen är den enda leverantören av omsorgstjänster. En övervägande majoritet av brukarna vill ha samma personal som besöker dem varför de blir naturligt att välja kommunen för både service och omsorg. Så länge brukarna är nöjda med kommunen och kommunens hemtjänst har gott rykte finns dessutom små incitament att välja någon annan utförare. Medborgarnas generella omdöme om äldreomsorgen i Vingåker är dock något lägre än genomsnittet, index 48 i kommunen jämfört med 51 i landet (SCB:s NKI).

Enligt kommunen finns det ingen längre tradition av valfrihet i Vingåker, vilket till stor del påverkar brukarnas benägenhet att göra aktiva val. Förmodligen ser bilden annorlunda ut om några år, under förutsättning att de privata alternativen är konkurrenskraftiga och att branschen inte drabbas av några skandaler.

En allmän uppfattning bland de tjänstemän som införde reformen är att den krävde mycket administrativa resurser – en heltidsanställd projektledare och många möten med personal, brukare och leverantörer. Trots detta blev utdelningen i form av förändringar i utbud och framför allt efterfrågan på marknaden liten.

4.4 Tranås

4.4.1 Om kommunen

Tranås i Jönköpings län har 18 100 invånare på en yta om 403 kvadratkilometer. Antalet invånare är 45 per kvadratkilometer. Tätorten Tranås ligger vid sjön Sommen i norra Småland. I närheten går Södra stambanan och Riksväg 32. Övriga tätorter i kommunen är Sommen och Gripenberg.

Tranås kommun har styrts av en borgerlig majoritet de senaste två mandatperioderna.

Tranås har ett varierat näringsliv med en inriktning mot möbelindustri och plastindustri men det finns även företag verksamma inom t ex. livsmedel, energi (värmepumpar), teknikhandel och trädgårdsmaskinindustri. Tranås var under många år känt för sin skinn- och pälsindustri, men av denna näring finns inte mycket kvar idag.

Det är ett bra företagsklimat i Tranås. Enligt Svenskt Näringslivs undersökning av kommunernas företagsklimat ligger Tranås på plats 35.

4.4.2 Valfrihet i kommunen

I slutet av november 2009 beslutade kommunfullmäktige att införa valfrihetssystemet i kommunen. En projektledare projektanställdes för att utarbeta ett förfrågningsunderlag; som ett underlag för detta arbete använde man förfrågningsunderlag och erfarenheter från Nacka och andra kommuner. Erfarenheterna från angränsande kommuner har inte påverkat arbetet. Detta beror på att Aneby och Nässjö

inte har infört LOV medan Eksjö har infört reformen, men ännu har inte några privata utförare. Från och med juni 2010 inleddes tillämpningen av fritt val inom hemtjänsten i Tranås kommun.

Om brukaren inte vill välja utförare i Tranås kommun erbjuds ett rullande schema mellan de godkända utförare som kommunen tecknat kontrakt med och kommunens egen verksamhet. På grund av ev. geografiska begränsningar kan flera olika rullande scheman finnas. Schemat uppdateras och fastställs varje månad. Nya utförare som tillkommer läggs sist i ordningen.

Leverantören ska kunna erbjuda både service- och omvårdnadsinsatser. Leverantören kan välja att erbjuda sina tjänster i olika geografiska områden. Det finns möjlighet för leverantören att ange ett kapacitetstak som begränsar hur många hemtjänsttimmar som kan utföras per månad. På så sätt kan leverantören skydda sig mot att allt för snabbt få för många uppdrag. Kapacitetstaket reglerar endast nya uppdrag. Påbörjade uppdrag ska genomföras även om behoven utökas så att de överstiger kapacitetstaket. Om en brukare som har befintliga insatser från leverantören får ett utökat behov ska leverantören utföra den utökade tid som beviljats, även om kapacitetstaket överstigs.

Ersättningen per timme varierar – beroende på område – mellan 307 och 371 kronor. Samma ersättning utgår för service- och omsorgstjänster. Ingen övrig kompensation ges för t.ex. OB-tillägg, reseersättning eller andra rörelseomkostnader.

Kommunen genomförde flera informationsmöten (med cirka 30 deltagare) för de som var intresserade av att erbjuda hemtjänst. Kommunen har också varit positiv till avknoppningar från den egna verksamheten och att bevilja personalen tjänstledighet för att starta hemtjänstföretag. Man engagerade också näringslivsbolaget i Tranås för att ge företagsrådgivning till den egna personalen – näringslivsbolaget skulle satsa ”lite extra” på denna grupp. Det fanns några undersköterskor som var intresserade, men ingen av dem startade senare ett hemtjänstföretag.

Kommunen har ungefär 400 brukare av hemtjänst. Förutom kommunen finns ett annat privat alternativ – Tranås Hemservice. Företaget har drygt 51 brukare, vilket motsvarar 12 procent av det totala antalet som utnyttjar hemtjänst. Mätt i antal utförda biståndstimmar uppgår Tranås Hemservice andel till 7,5 procent. Kommunen dominerar alltså fortfarande starkt som leverantör. Det har funnits andra företag som har visat sitt intresse, men dessa har fallit bort, bl.a. större vårdkoncerner som inte anser att marknaden är tillräckligt stor. Dessutom är det flera företag som vill erbjuda hemtjänst bara inom service och inte inom omvårdnad och därför har man valt att inte etablera sig.

Enligt kommunen har etableringen av privata utförare, i stort sett skett, blivit som förväntat. Det kan vid första påseende tyckas att den ”privata” andelen är blygsam. Men man bör ta i beaktande att detta

slag av förändringar tar tid. Ett tecken på detta är att nya brukare i större utsträckning väljer det privata alternativet än de som redan hade hemtjänst när LOV infördes. Det är svårare för ett nyetablerat företag att slå sig in på en marknad, där brukarna har personliga och kanske långvariga relationer med personalen inom den kommunala hemtjänsten. Den kommunala vården och de kommunala tjänsterna har ett relativt gott rykte. Enligt SCB:s index över nöjda medborgare (NMI) har äldreomsorgen i kommunen ett högre betyg än samtliga 115 kommuner som deltar i undersökningen (hösten 2011–våren 2012). Tranås hade dock ungefär lika högt index som jämförbara kommuner i samma storleksklass (15 000–19 999 invånare).

Det är möjligt att större företag skulle intressera sig för att etablera sig i Tranås om kommunen lade ut ett äldreboende på entreprenad. Företaget skulle då kunna uppnå stordriftsfördelar genom att kunna utnyttja personalen både inom vården på äldreboendet och i hemtjänsten.

4.5 Tjörn

4.5.1 Om kommunen

Tjörn ligger i Västra Götalands län och har 15 000 invånare på 167 kvadratkilometer, vilket ger en befolkningstäthet på 90 invånare per kvadratkilometer. Tjörn, som utgör huvuddelen av Tjörns kommun, är Sveriges sjätte största ö och ligger vid Bohuskusten cirka 35 kilometer nordväst om Göteborgs centrum. Kommunen styrs av en borglig majoritet.

Näringslivet på Tjörn består av små och medelstora företag. Det finns drygt 1 800 företag på Tjörn inom de flesta näringar, men de största är shipping, transport, turism, handel, byggverksamhet och jordbruk. De flesta av företagen har mindre än 10 anställda. Tjörn kommun rankas på plats 158 på Svenskt Näringslivs lista på kommuners företagsklimat.

4.5.2 Valfrihet i kommunen

Kommunen införde valfrihet inom hemtjänsten den 1 april 2011, men de första privata leverantörerna blev inte antagna förrän i augusti–september 2011. Valfrihetssystemet i kommunen innebär att kommuninvånare som bor i ordinärt boende och som har beviljats hemtjänst (service och omsorg), ledsagning eller avlösning enligt socialtjänstlagen har rätt att välja vem som ska utföra hemtjänstinsatserna. Hemtjänstens insatser beviljas inte bara äldre och personer med funktionsnedsättning, utan även barnfamiljer med tillfälligt behov av insatser. Människor med missbruksproblem eller psykiska störningar som behöver stöd för att kunna bo i ett eget boende, kan också komma i fråga. Omkring 90 procent av hemtjänstens brukare är äldre.

Utförare kan erbjuda enbart service, enbart omvårdnad eller både och. I de fall brukaren inte gör något val utförs insatserna av kommu-

nens hemtjänst. Detta ses för närvarande över av kommunen och man kommer troligen att införa turordningsregler i stället.

Utförare kan anlita underleverantörer för att utföra uppgifter som städning, tvätt samt inköp och ärenden. Det ska i sådana fall framgå av ansökan och av avtalet. Socialnämnden ställer samma krav på underleverantörer som på utförare.

Ersättning utgår för redovisad utförd tid (dock max upp till biståndsbedömd tid). Inköp och tvätt ersätts enligt utförd tid eller schablon beroende på arbetssätt. För insatser som är avbokade senast två veckor innan de ska utföras utgår ingen ersättning. Med utförd tid avses den tid när insatserna utförs i brukarens hem, alternativt den tid som personalen tillbringar med brukaren. Ersättningen inkluderar samtliga kostnader som verksamheten kan komma att ha för att utföra biståndsbedömda insatser.

Ersättningen är 400 kr per timme för omvårdnadsinsatser och 285 kr per timme för serviceinsatser inklusive momskompensation. Ersättning utgår även med ett tillägg på 100 kr per timme för omvårdnadsinsatser respektive 100 kr per timme för serviceinsatser utförd på öar utan fast förbindelse. Avlösning och ledsagning ersätts med 340 kr per timme.

När LOV skulle införas i kommunen anställdes en projektledare för att utarbeta förfrågningsunderlaget och medverka i genomförandet. Kommunen genomförde flera informationsmöten med personer och företag som var intresserade av att starta och driva företag inom omvårdnad och service. Det var dock inte så många som deltog på dessa träffar. Kommunen försökte också intressera anställda i den kommunala hemtjänsten att starta eget. Näringslivskontoret engagerades i att ge stöd i processen genom rådgivningsinsatser. Intresset bland de anställda var dock svalt.

I dagsläget har fem företag godkänts som leverantörer av hemtjänst. Företagen har dock inga eller bara ett fåtal kunder. Ett företag har en brukare inom omvårdnad och ett annat företag har fem kunder inom servicetjänster. Det betyder att de privata leverantörerna har en mycket blygsam andel av det totala antalet brukare i kommunen (cirka 300). Stora företag har inte varit intresserade av att etablera sig på denna begränsade marknad. På sikt tror kommunen att de privata leverantörernas marknadsandel kommer att öka väsentligt.

4.6 Ljusdal

4.6.1 Om kommunen

Ljusdals kommun ligger i norra Hälsingland. Kommunen består av tätorten Ljusdal samt kommundelarna Ramsjö, Järvsö, Färila och Los/Kårböle. I kommunen bor 19 000 personer på en yta om 5 257 kvadratkilometer. Kommunen är glest befolkad: 3,6 personer per kvadratkilometer.

Kommunen styrs för närvarande av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialradikala Demokraterna. Under den period som LOV beslutades och infördes styrdes kommunen av Centerpartiet och Socialdemokraterna.

Näringslivet är varierat med totalt cirka 950 företag, där företag inom trä (inklusive sågverk), mekaniska verkstäder, turism samt information och kunskap (IK) dominerar. Större privata arbetsgivare är Teleperformance Technical Help, Mekanotjänst och DHL. Ljusdal placeras långt ner, plats 260, enligt Svenskt Näringsliv ranking av kommunernas företagsklimat.

4.6.2 Valfrihet i kommunen

LOV infördes i kommunen i mars 2010. Privata utförare kan antingen erbjuda omvårdnad och service eller bara service. I tjänsten omvårdnad ingår att leverantörens personal ska kunna utföra hemsjukvård på delegation från sjuksköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster.

Det finns ungefär 400 kunder som får någon hjälp från hemtjänsten. Insatserna som en brukare kan få ta del av varierar kraftigt; allt från en timme per månad till omsorg nästan dygnet runt.

Företag som erbjuder omvårdnad och service förbinder sig att leverera årets alla dagar kl. 7.00–22.00. Även trygghetslarm ska åtgärdas under angiven tid. Företag som erbjuder enbart service förbinder sig att leverera måndag–fredag kl. 8.00–17.00 eller enligt överenskommelse med kunden. Hemtjänsten är inte uppdelad i olika geografiska områden, utan hela Ljusdals kommun gäller som arbetsområde. Leverantörerna kan lägga ett kapacitetstak på ett maximalt antal timmar per månad som de kan åta sig.

Kommunen ersätter leverantören för planerad kundtid, dock maximalt beviljad tid. Timpriset varierar beroende var i kommunen insatsen görs. Timersättningen för service ligger mellan 295 och 304 kronor, exklusive moms, och för omvårdnad är timersättningen 379–405 kronor inklusive moms.

Om kunden oplanerat och tillfälligt inte kan ta emot hjälp under någon enstaka dag utbetalas ersättning för planerad insats. Om detta upprepas mer än tre gånger under en månad hos samma kund, ska biståndshandläggaren kontaktas och orsaken utredas. Ersättning utgår inte för planerad frånvaro som kunden har meddelat leverantören senast dagen innan.

För de brukare som inte vill välja leverantör fördelas leverantörer i turordning månadsvis mellan de leverantörer som är godkända. Till en början utgjorde kommunen ickevalsalternativet, men efter önskemål från de privata leverantörerna ändrades detta. Enligt uppgift från kommunen gör alla brukare ett val, vilket innebär att denna förändring inte spelar så stor roll i praktiken.

De kompetenskrav som finns är bl.a. att den person som är ansvarig för utförandet av omvårdnad ska ha dokumenterad adekvat högskoleutbildning och dokumenterad erfarenhet av ledarskap. Den person som är ansvarig för utförandet av service i verksamheten ska ha dokumenterad erfarenhet av arbete med servicetjänster. Leverantörer av omvårdnad och service ska sträva efter att all personal ska ha genomgått omvårdnadsprogrammet eller motsvarande och ha dokumenterad erfarenhet. Detta krav har anpassats efter kompetenskrav som kommunen själv kan leva upp till.

Kommunen anställde en projektledare som arbetade med att ta fram förfrågningsunderlaget. Tillsammans med kommunens näringslivsbolag anordnades ett par träffar med företag som kunde tänkas vara intresserade. Till dessa möten kom mellan 5 och 10 personer. Kommunen informerade också allmänheten genom möten, mässor och i medier.

Tillsammans med Coompanion anordnades en kurs för anställda som var intresserade av att starta eget inom hemtjänsten. Ungefär 15 personer gick denna utbildning, delvis på arbetstid, men ingen valde sedan att starta eget.

Resultatet av reformen har överträffat kommunens förväntan. De privata leverantörerna har knappt 20 procent av kunderna. Två företag, som har både omsorg och service, har ett trettiotal kunder i var. Företag som enbart erbjuder servicetjänster har bara en handfull kunder. Servicetjänsterna konkurreras ut av RUT-tjänster som blir billigare för brukaren.

Det är små företag som har valt att etablera sig i kommunen. Ett större företag fanns med i diskussionerna från början, men eftersom kommunen inte valde att dela upp kommunen i olika geografiska marknader, svalnade intresset. De privata leverantörerna har ett mycket gott rykte. Grundaren till ett företag som levererar både omsorg och service har tidigare arbetat inom den kommunala hemtjänsten och efter vidareutbildning, valde hon att starta eget. Det är brukarna i Ljusdals tätort som väljer andra alternativ än den kommunala hemtjänsten. Det är här som ryktet sprider sig snabbast. I glesbygden har man ofta starka personliga band till den kommunala hemtjänsten och är därför mindre benägen att välja andra alternativ. Enligt SCB:s index över nöjda medborgare fick Ljusdal våren 2009 index 49 för äldreomsorgen jämfört med index 54 för kommuner i samma storleksklass som deltog i undersökningen.

5 Faktorer som påverkar etableringen av LOV-företag

Sunne genomförde LOV i april 2011. Kommunen har två alternativ utöver kommunens hemtjänst och bara en av dessa har en handfull kunder. Kommunen har alltså fått godkända leverantörer som har en liten marknadsandel. Reformen genomfördes under ett borgerligt styre. Företagsklimatet anses allmänt vara gott i kommunen. En uppfattning från kommunen är att kommuninvånarna inte är vana att välja bland offentligt finansierade tjänster och att det därmed finns en viss ”tröghet” bland brukarna. Marknaden är liten med bara 250–300 personer som får hemtjänst och det finns inga angränsade kommuner som har infört LOV, vilket begränsar marknaden ytterligare. Det finns generellt inget större missnöje med kommunens äldreomsorg. Kommunen har haft flera informationsmöten med potentiella företagare, brukare och den egna personalen inför genomförandet av LOV och personalen har uppmuntrades att starta eget. Kommunen har utformat villkoren så att företag kan etablera sig på denna marknad. Exempel på sådana anpassningar är att man delat upp marknaden i olika tjänster och geografiska områden, att även privata alternativ kan utgöra ickevalsalternativet samt att leverantörer kan ange kapacitetstak.

Trosa genomförde LOV juli 2009. Fem företag har etablerats i kommunen och på ”servicemarknaden” har företagen en marknadsandel på knappt 50 procent. Många företag har alltså etablerats och dessa har dessutom en hög marknadsandel. Reformen genomfördes under ett borgerligt styre. Företagsklimatet anses generellt vara mycket gott i kommunen. Kommuninvånarna har en vana att välja olika leverantörer av offentligt finansierade tjänster. Kundval i kommunen har funnits av och till i kommunen sedan 2002. Marknaden är liten med bara 200 brukare, men det finns angränsande kommuner som har infört LOV, vilket utvidgar den reella marknaden. Kommuninvånarna är nöjda med kommunens äldreomsorg och nästan samtliga kunder väljer den kommunala hemtjänsten för omsorgstjänster. Inför genomförandet av reformen genomfördes flera informationsmöten med potentiella företagare, brukare och den egna personalen. Personalen uppmuntrades också att starta eget. Kommunen har delat upp marknaden i olika tjänster och geografiska områden och det finns möjlighet för företagen att ange kapacitetstak, vilket torde underlätta för små entreprenörer. Ickevalsalternativet är den kommunala hemtjänsten, vilket teoretiskt sett skulle kunna utgöra en begränsande faktor.

En tänkbar förklaring till att relativt många brukare väljer privata alternativ för servicetjänster kan vara att dessa kan erbjuda tilläggs-tjänster som brukaren kan köpa med skatteavdrag (RUT).

Vingåker genomförde LOV i mars 2011. Det finns sex godkända leverantörer i kommunen, men dessa har bara enstaka kunder. Kommunen har alltså många godkända leverantörer, men dessa har nästan inga biståndskunder. Reformen genomfördes under socialdemokratiskt styre. En attitydundersökning från Svenskt Näringsliv visar att företagsklimatet är sämre i Vingåker än i många andra kommuner. En uppfattning från kommunen är att brukarna är nöjda med kommunens hemtjänst och många känner sig trygga med det kommunala alternativet. Det generella omdömet om kommunens äldreomsorg är dock något lägre än genomsnittet för kommuner som deltagit i SCB:s attitydundersökning. En omständighet som har påverkat resultatet anses vara att valfrihet inte värderas så högt bland kommuninvånarna. En annan påverkansfaktor som lyfts fram är att det är mer lönsamt att betala för servicetjänster med hjälp av RUT-avdrag än via kommunens bistånd. Kundunderlaget är litet i kommunen, men några företag är även verksamma i Katrineholm, som också genomfört LOV inom hemtjänsten. Kommunen har informerat väl inför reformens ikraftträdande och man har sökt anpassa villkoren så att företag ska vilja etablera sig. I detta fall valde man att inte dela upp kommunen i olika geografiska marknader, eftersom man bedömde att kundunderlaget skulle bli för litet; i stället får utföraren högre ersättning om tjänsten utförs utanför tätorten. Leverantören kan ange kapacitetstak och ickevalsalternativet fördelas enligt en turordningslista. Kommunen har beslutat att bara servicetjänster ska ingå i LOV. Detta skulle kunna innebära en begränsande faktor eftersom många vill ha samma personal som utför både omsorg och service. Samtidigt bör nämnas att serviceföretagen i Trosa har lyckats få många hemtjänstkunder.

Tranås genomförde LOV i juni 2010. Det finns en godkänd leverantör som har en viss marknadsandel (12 procent). Reformen genomfördes under borgerligt styre och företagsklimatet anses vara gott i kommunen. Marknaden är något större än flera andra kommuner i undersökningen, 400 brukare, men marknaden begränsas av att angränsade kommuner inte har LOV ”i drift”. Den kommunala hemtjänsten har gott rykte. Kommunen satsade mycket på att informera leverantörer, brukare och personalen innan reformen genomfördes. Personalen uppmanades också att starta eget. Marknaden delades upp i olika geografiska områden. Det finns en möjlighet att ange kapacitetstak, och ickevalsalternativet utgörs av samtliga godkända leverantörer enligt en turordningslista. Att leverantören måste vara verksam inom både service och omvårdnad kan nog delvis förklara varför så få har etablerat sig i Tranås. Denna modell innebär att den kommunala hemtjänstens konkurrensfördel, som innebär att både service och omsorgstjänster kan levereras, försvinner. Samtidigt bör nämnas att de privata

leverantörerna fortsatt har en konkurrensfördel gentemot kommunen eftersom dessa kan erbjuda avdragsgiltiga tilläggstjänster.

Tjörn införde LOV i april 2011. Fem företag har blivit godkända som leverantörer. Dessa företag har dock bara ett fåtal kunder. Kommunen styrs av en borglig majoritet. Många små och medelstora företag är verksamma i Tjörn som ligger i mitten på Svenskt Näringslivs rankingslista om företagsklimat. Marknaden är liten med 300 brukare, men angränsande kommuner som Stenungsund har också infört LOV inom hemtjänsten. Kommunen har informerat leverantörer, brukare och personal om reformen och man har också uppmuntrat personalen att starta eget. Tjänsten är uppdelad i service och omvårdnad. Leverantören kan ange kapacitetstak. Kommunen är tills vidare ickevalsalternativet, men detta ses över för närvarande.

Ljusdal införde LOV i mars 2010. Fem företag har godkänts som leverantörer – två för service- och omsorgstjänster och tre bara för servicetjänster. "Omsorgsföretagen" har en ganska stor marknadsandel på 16 procent. Sammantagen innebär detta att många leverantörer har etablerats i kommunen och att några av dessa har ganska många kunder. Under den period som LOV infördes styrdes kommunen av Centerpartiet och Socialdemokraterna. Kommunen har ingen utpräglad företagarganda och företagsklimatet rankas lågt. Marknaden är något större än för flera andra kommuner i undersökningen med 400 brukare. Ljusdal är glest befolkat och det är relativt långt till andra kommungränser, som dessutom inte har LOV "i drift". De två större företagen i kommunen fick snabbt ett gott rykte som har spridit sig i tätorten Ljusdal. Det är framför allt här som brukarna väljer andra alternativ än kommunens hemtjänst. I glesbygdsområdena finns starkare personliga band mellan utförare och brukare och benägenheten att välja andra alternativ är låg. Kommunen har genomfört flera informationsinsatser riktade mot leverantörer, brukare och allmänhet och personalen har uppmuntrats till att starta eget. Kommunen har inte delat upp marknaden i olika geografiska områden, men ersättningen är högre för tjänster utförda i glesbygd. Leverantören kan ange kapacitetstak och ickevalsalternativet utgörs av alla godkända leverantörer enligt en turordningslista.

5.1 Sammanfattande bedömning

Undersökningen visar att kommunerna har genomfört reformen på ett likartat sätt – med höga ambitioner att informera leverantörer, brukare, personal och allmänhet. Kommunerna har dessutom uppmuntrat den egna personalen att starta eget. Man har även utformat förfrågningsunderlaget på ett tydligt och marknadsanpassat sätt. Detta borde ge goda förutsättningar för företag att starta och bedriva verksamhet. Trots detta har de privata hemtjänstföretagen en begränsad eller ingen marknadsandel, möjligen med undantag för servicetjänsterna i Trosa.

En förklaring till detta resultat är den begränsande marknadsstorleken och att den kommunala omsorgen har ett förhållandevis gott rykte i kommunerna. Det är framför allt nya kunder, och kunder som är missnöjda med den kommunala omsorgen, som väljer andra alternativ. Detta innebär i sin tur att det tar tid för privata alternativ att komma in på denna marknad.

Det verkar inte som att det finns ett tydligt samband mellan företagsklimat och etableringen av LOV-företag i kommunerna. Vissa kommuner har pekat på att de privata leverantörerna begränsade marknadsandel beror på att brukarna inte är så förändringsbenägna och öppna för nya alternativ. Traditionen sitter djupt och det är en successiv process att förändra handlingsmönstret.

Bilaga 1.

Sammanställning av kommuner som genomfört LOV

Kommun	Antal godkända utförare	Antal invånare
Vindeln	2	5 400
Essunga	0	5 500
Storuman	1	6 000
Mullsjö	0	7 000
Bollebygd	3	8 300
Hjo	1	8 800
Vingåker	6	8 800
Sotenäs	0	9 000
Töreboda	0	9 000
Älvkarleby	1	9 000
Nykvarn	1	9 300
Gnosjö	1	9 400
Markaryd	1	9 500
Nordanstig	3	9 500
Örkelljunga	1	9 600
Kinda	1	9 800
Haparanda	2	10 000
Munkedal	0	10 200
Svenljunga	2	10 300
Rättvik	3	10 800
Värgårda	0	11 000
Vaxholm	0	11 100
Ovanåker	0	11 400
Trosa	5	11 500
Tranemo	3	11 600
Åmål	0	12 200
Tanum	0	12 300
Fagersta	0	12 500
Osby	1	12 700
Mönsterås	2	12 800
Sunne	0	13 100
Vaggeryd	4	13 100
Svalöv	0	13 200
Heby	1	13 400
Östra Göinge	1	13 600
Båstad	0	14 200
Krokom	8	14 500
Åstorp	0	14 800
Knivsta	0	14 900
Skurup	3	14 900
Tjörn	4	15 000
Leksand	1	15 200
Vimmerby	3	15 400
Salem	4	15 700
Vara	0	15 700

Kommun	Antal godkända utförare	Antal invånare
Eksjö	0	16 300
Sjöbo	5	18 100
Tranås	1	18 100
Ljusdal	5	19 000
Simrishamn	1	19 100
Häbo	6	19 700
Svedala	1	19 800
Tierp	3	20 100
Finspång	1	20 700
Östhammar	1	21 400
Staffanstorps	5	22 300
Ulricehamn	7	23 000
Härnösand	0	24 500
Stenungsund	5	24 600
Höganäs	7	24 700
Söderhamn	2	25 300
Ekerö	4	25 700
Arvika	0	25 900
Nynäshamn	3	26 200
Vetlanda	2	26 300
Boden	6	27 600
Kävlinge	4	29 200
Vallentuna	7	30 700
Eslöv	5	31 700
Falköping	0	31 700
Danderyd	10	31 800
Katrineholm	7	32 400
Värnamo	1	32 900
Vellinge	9	33 500
Mark	2	33 800
Härryda	3	34 800
Partille	11	35 500
Västervik	11	36 000
Alingsås	5	38 000
Lerum	3	38 800
Värdö	12	39 000
Sundbyberg	4	39 500
Ängelholm	3	39 600
Österåker	2	39 800
Enköping	5	40 000
Upplands Väsby	16	40 200
Falkenberg	8	41 300
Kungälv	8	41 500
Motala	6	41 800
Landskrona	0	42 200

Kommun	Antal godkända utförare	Antal invånare
Trelleborg	7	42 500
Tyresö	5	43 300
Lidingö	12	44 000
Skövde	5	51 400
Nyköping	13	51 900
Uddevalla	3	52 100
Falun	4	56 100
Norrtälje	0	56 200
Gotland	7	57 300
Varberg	9	58 500
Östersund	5	59 400
Mölnadal	5	61 300
Karlskrona	4	64 200
Täby	21	64 500
Sollentuna	20	65 800
Järfälla	18	67 300
Solna	28	70 000
Kungsbacka	9	75 900
Haninge	31	78 300
Kristianstad	6	79 900
Växjö	6	83 700
Karlstad	3	86 400
Södertälje	16	87 700
Nacka	51	91 600
Halmstad	6	92 300
Gävle	8	95 400
Sundsvall	0	96 600
Huddinge	12	99 000
Borås	10	104 100
Lund	6	111 600
Umeå	14	116 400
Jönköping	6	128 300
Helsingborg	20	130 600
Örebro	25	137 100
Västerås	8	138 700
Linköping	14	147 300
Uppsala	16	200 000
Stockholm	194	864 300

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic and Regional Growth

Tel 08-681 91 00

www.tillvaxtverket.se

**Tillväxtverket underlättar
förnyelse i företag och regioner,
och gör det enklare för företag.**